

Grønt er godt

Af forstkandidat Jørgen Nimb Lassen

Ca. 85% af Danmarks befolkning bor i byen. Og det grønne landskab som eksisterer i byen er byboerens væsentligste kilde til rekreation og oplevelse af samspillet mellem natur og landskab. Men naturlandskabet får stadig sværere vilkår i byen på grund af udviklingen af industri, byggeri og trafik. Forhold som medfører mere forurening, støj og kaos, og som betyder forringelser for byboerens livskvalitet.

I dag er byboeren alt for defensiv. Det er vigtigt, at vi, som generationerne før os, har nogle grønne visioner, og at vi stiller krav om flere kvalitetsrige områder til rekreation og oplevelse. Områder som kan gøre os gladere og sundere, og måske også mere hensynsfulde overfor hinanden. Det er på tide, at vi giver naturlandskabet nye og bedre rammer i vores byer, og at vi nidkært værner om naturen og det landskab, vi endnu har tilbage.

Grønt er godt

Amerikaneren Diane Relf har givet flere udmærkede teorier på, hvorfor grønt er godt for mennesket. En af de mest overbevisende teorier forklarer vores forhold til det grønne, som et resultat af evolutionen. Mennesket har altid udviklet sig i grønne omgivelser, og har fået både et psykologisk og et fysiologisk forhold til det grønne. Vi har instinktivt en tendens til at reagere positivt på det grønne og på visse kombinationer af planter og andre naturelementer såsom vand og sten¹.

Mange undersøgelser bekræfter da også, at det grønne har gavnlig virkning på en lang række punkter: Børns mentale og fysiske udvikling forbedres, psykisk og fysisk handicappede trives bedre, voksne får mindre stress, plejehjemsbeboere får mindre medicinbehov, og syge bliver hurtigere raske¹. Grønne områder har kort sagt positiv betydning for livskvaliteten.

Økonomisk er det svært at gætte på, hvad det grønne betyder. Men det er sikkert, at grønne udemiljøer spiller en afgørende økonomisk rolle på mange niveauer. Bedre livskvalitet betyder et lavere udgiftsniveau i sygehussektoren. Det grønne forbedrer byernes udseende og oplevelsesmuligheder, hvilket igen har afgørende betydning, når det gælder om at tiltrække eller fastholde skatteborgerne og erhvervslivet - ikke mindst turismen. Og fælles grønne arealer bidrager til en bedre integration mellem forskellige sociale klasser og forskellige nationaliteter osv.

København mister natur

Som sagt mistes der overalt i byområderne natur og landskab. Dette gælder ikke mindst i København. Elmesygen har været hård ved byens træer og natur. Byggeri og anlæg har indtaget historiske parkanlæg, ledige natur- og havnearealer, og har brudt sammenhængen i byens grønne/blå områder. Eksemplerne er mange - udbygningen af Statens Museum for Kunst i det historiske Østre Anlæg, byggeriet i Aksel Møllers Have på Frederiksberg, udvidelsen af Det Kongelige Bibliotek på havnefronten, den endeløse lange række af prestigebyggerier langs havnefronten, udvidelser af vejnet og trafikforbindelser i byen osv.

Hver for sig synes tabene måske ikke så store. Det er mere konsekvenserne af de samlede indgreb, som giver helt uacceptable følger. Et godt eksempel kan illustreres ved effekten af elmesygen. Tabet på op imod 1/3 af alle byens store træer har gjort København mangfoldig skade. Boulevarder og vejalléer er gjort karakterløse, parker og pladser mindre sunde, smukke og frodige, naturkvaliteten er kraftigt forringet, luften fuld af støv, og trafikken mere kaotisk.

Det kan illustreres ved Kongens Nytorv. I dag står pladsen uden træer. Dens udtryk er blevet en grim nøgenhed – hæmningsløs og uerotisk. Også trafikken er blevet mere kaotisk og stressende end før. Støv og trafikksod sendes uhindret mod mennesker og de mange flotte pladsbygninger. Det er bl.a. gået ud over Det Kongelige Teater, som lige netop har undergået en større facaderengøring. Den er allerede tilsodet og beskidt igen. Mange gode kræfter og penge er brugt på en meget kort fornøjelse.

Der er ingen undskyldning for ikke at gøre gader og veje, pladser og torve til grønne paradiser for den stressede bybefolkning.

Der er dog visse regler, der altid bør overholdes. Træer må ikke plantes og placeres i et syndigt rod. Hellere en enkel, æstetisk karakterfuld beplantning med én, højst to eller tre træarter, end alle træarter rodet sammen på samme sted. Raffinerede beplantningsplaner er ikke at foragte, men det er næsten altid det simple og enkle, der glæder en mest.

Et godt eksempel på smuk enkelthed er forpladsen til Realkredit Danmarks hovedsæde på Jarmers Plads i København. Den er uhyre enkelt opbygget i lys granit, og beplantningen er sat i et stramt system med plataner (*Platanus acerifolia*) som eneste træart foruden nogle enkeltstående lindetræer (*Tilia vulgaris* 'Pallida'). De er med til at opløse overgangen mellem den stramt disponerede plads og omgivelserne, primært den mere "naturlige" H.C. Ørstedsparken. Pladsen er uhyre veludført, og fremstår meget smuk og med havekunstnerisk format.

Havekunst er både natur og kultur. To elementer der indgår som en uadskillelig enhed, og som gør havekunsten til én af de ypperste kunstformer af alle, når den ligger i hænderne på en begavet arkitekt,

kunstner eller havemand. Tænk blot på barokhavernes snorlige alléer af kandelabre lind, parterret der er tegnet op af smalle buksbomhække på en bund af lyst grus, de engelske landskabshavers lunde med fritstående træer – opstammet ved dyrs gnav eller frit udviklet uden påvirkninger af nogen art, eller på danske G.N. Brandt håndtering af kulturlandskabets elementer i Mariebjerg og Ordrup Kirkegård.

De store offentlige have- og parkanlæg kan besøges af enhver, og selv om de er af høj kunstnerisk kvalitet og tankegang, kræver det ikke en speciel skolet kunstforstand at kunne nyde dem.

Havekunst skabes i samspil med mange elementer – træer, blomster, belægnings, inventar, lys og vand. Og det er med disse elementer, at de paradisiske grønne åndehuller skabes.

Byboeren må kræve, at byerne tilføres flere sunde, smukke, frodige og tilgængelige grønne udemiljøer med et stort fortælleindhold. Grøn livskvalitet må og skal vindes tilbage. Men det kræver:

- at man konsekvent siger nej til at byggeri og anlæg ”gnaver” sig ind i grønne/blå friarealer
- at man konsekvent siger nej til udbygning af vejnettet og til mere trafik i byen
- at man konsekvent beskytter de kulturhistoriske værdier der er bundet til udemiljøet
- at man konsekvent planter nye træer alle de rigtige steder
- at man konsekvent tænker grønt alle steder, hvor der er plads
- at man konsekvent tænker i grønne baner, når der udvikles

Med andre ord:

at man konsekvent støtter naturens og havekunstens vej tilbage til byerne

Argumenter er der nok af. Spørgsmålet er, om der også er vilje og opbakning til projektet.

ⁱ Relf, Diane (1992): Human issues in horticulture. HortTechnology 2. Fra Jord og Viden nr. 19, 1999, N. Bredmose og M. Winther.

ⁱⁱ Red. S. Holgersen, Grønt Miljø 2/97, 4/97 og 5/97